

Posudek na dizertační práci PhDr. Jaroslava Štichauera *La dérivation suffixale nominale en français préclassique*

předloženo na: FF UK v Praze v roce 2012

rozsah: 178 stran

V předkládané dizertační práci se autor věnuje problematice jmenné sufixální derivace v předklasické francouzštině. Nejprve vymezuje základní pojmy spjaté diachronní analýzou slootovorných procesů, zmiňuje moderní, ve slovtvorbě využívané teorie a následně předvádí podrobné analýzy konkrétních derivačních sufixů ve sledovaném období.

Terminologicko-teoretické otázky, které autor nastoluje v první části své práce, jsou vysoce aktuální. Jejich uspokojivé řešení je nezbytné proto, aby analýzy konkrétních sufixů mohly být prováděny na pozadí koherentního, nekontradiktorního pojmového aparátu odpovídajícího současnému stavu jazykovědné teorie. Autor ve svých úvahách propojuje ideové problémy řešené typicky v rámci strukturalistického paradigmatu (problematika nomy a její uchopení v rámci coseriovské triády) s problémy, které nastolila gramatika generativní – zde se jedná zejména o pojem pravidla. Do kontextu těchto pojmů pak zasazuje statě týkající se lexikalizace a produktivity, přičemž vždy prokazuje vynikající znalost recentní literatury, schopnost invenčně a kriticky tyto recentní zdroje traktovat a hodnotit jejich relevanci ve vztahu k jím zkoumané problematice. Samostatná stať je věnována teorii optimality, která se v současné době prosazuje jako dominantní rámec pro explikaci a predikci slootovorných procesů a kterou autor v dalších kapitolách využívá v analýzách konkrétního jazykového materiálu.

Za jednu ze zásadních statí práce považují kapitolu 10 nazvanou „Diachronie versus panchronie“. Autor si zde klade otázku, zda i slootovorná pravidla mohou v průběhu vývoje z jazyka (systému) vymizet či se nově objevit, podobně jako se děje v případě konkrétních lexémů. V odpověď na tuto otázku formuluje podnětnou hypotézu – z jazyka mohou mizet pouze pravidla typu „labeling“, pravidla rekatégorizační pak mají panchronický charakter (s proměnlivou produktivitou). Svou hypotézu pak dokládá diachronní analýzou sufixů *-age* a *-ance*.

Další kapitoly práce (12-18) mají charakter dílčích studií konkrétních problémů francouzské předklasické slovtvorby. Kapitoly jsou z velké části založené na studiích, které autor již dříve publikoval. Všechny se vyznačují důkladnou materiálovou analýzou a výjimečně pečlivou korpusovou dokumentací, na jejímž základě jsou testovány výchozí hypotézy a vyvozovány závěry obecnějšího rázu. Autor prokazuje velmi hluboký vhled do zkoumané problematiky, schopnost pregnantně formulovat problém a následně jej řešit za použití předem vytvořené metodologie a konsistentního pojmosloví. V několika případech rozsáhlá materiálová analýza umožňuje autorovi korigovat tvrzení předních frankofonních lexikografických pramenů – jeho práce se tak může stát referenčním zdrojem pro aktualizovaná vydání těchto pramenů. V kapitole 17 autor předvádí, jakým způsobem může moderní slootovorná teorie posloužit k analýze a zhodnocení přínosu dobového

lexikografického díla – jeho rozbor Palletova slovníku je v tomto smyslu exemplární. Ačkoli jsou jednotlivé kapitoly druhé části práce ucelenými a v podstatě samostatnými entitami, lze mezi nimi nelézt jednotící momenty, které zakládají koherenci práce: metodologická jednota, terminologická propojenost a společný zřetel, se kterým jsou do práce zařazeny – tj. demonstrovat relevanci vytvořených analytických nástrojů (zejména teorie optimality) a argumentačně podpořit hypotézu vytvořenou v 10. kapitole spisu. To vše se autorovi beze zbytku podařilo.

Pro účely obhajoby bych položil tyto otázky:

1) Do jaké míry mají omezení (constraints) postulovaná v teorii optimality univerzální povahu? Existují zvláštní omezení pro každý typ slovtvorného pravidla, nebo jde vždy o rehierarchyaci konečného počtu omezení jednou provždy daných?

2) Může mít masivní příliv výpůjček se specifickou morfonologickou strukturou (typicky latinismy) vliv na rehierarchyaci (či přímo obměnu) oněch constraints?

3) Jak hodnotí autor míru vlivu Francouzské akademie a předních komentátorů 17. století na produktivitu/disponibilitu slovtvorných pravidel?

Závěr:

Po stránce formální i obsahové se jedná o vynikající práci, která je důležitým příspěvkem k poznání slovní zásoby předklasické francouzštiny a jejíž výsledky jsou jasným přínosem pro evropskou (potažmo světovou) jazykovědu. Bez výhrad ji **doporučuji k obhajobě.**

V Paříži, 3. 5. 2012

PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D.